

H-294.

P.88.941

H-294

Sublet dca. 241760

16.VI.65 dca

047081

180238

POSTANOWIENIE RADY ADMINISTRACYJNEJ

O ORGANIZACYI SĄDU KONSYSTORSKIEGO

EWANGELICKO-AUGSBURGSKIEGO.

90682

262364

Biblioteka Seminarjum Prawa Cywilnego
Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego
w Warszawie N. Inw. 4195

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku

FUW0131807

2
1946

2/46/02

P.88.94/

W IMIENIU NAJJAŚNIEJSZEGO

ALEXANDRA II,

CESARZA WSZECH ROSSYI, KRÓLA POLSKIEGO,

etc., etc., etc.

Rada Administracyjna,

W rozwinięciu artykułów 173 i 174 prawa o małżeństwie z dnia 16 (28) marca 1836 r., tudzież § 144 ustawy dla kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Królestwie Polskiem, Ukazem z d. 8 (20) lutego 1849 r. zatwierdzonej, na przedstawienie Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych stanowi następującą organizację Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburskiego.

T Y T U Ł I.

O składzie Sądu Konsystorskiego.

§ 1. Komplet Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburskiego, składać się będzie najmniej z pięciu członków Konsystorza, głos stanowczy mających.

§ 2. Z głosem stanowczym zasiadają: Prezes świecki, duchowny Vice-Prezes, w osobie Superintendenta Generalnego, tudzież członkowie świeccy i duchowni, podług starszeństwa z nominacji.

§ 3. W każdej sprawie o rozwód, unieważnienie lub tamowanie małżeństwa, wysłuchane będą wnioski Prokuratora.

§ 4. Pisarz Sądu Konsystorskiego należy do kompletu Sądu, bez głosu wszakże stanowczego.

Wrazie nieobecności pisarza, zastąpi go pomocnik Naczelnika Kancellaryi.

§ 5. Woźny audyencyonalny przez Konsystorz mianowany, odbywać będzie służbę przy posiedzeniach Sądu Konsystorskiego.

§ 6. W przypadku wyłączenia się członka Konsystorza od sądenia sprawy, lub żadanego przez stronę wyłączenia, zachowane będą tak co do przyczyn, jako też co do formy, przepisy kodexu postępowania cywilnego.

T Y T U Ł II.

O postępowaniu w sprawach do Sądu Konsystorskiego należących.

D z i a ł I.

O postępowaniu przedwstępnem.

§ 7. W sprawach o tamowanie lub unieważnienie małżeństwa, tudzież w sprawach o rozwód z przyczyny nieobecności sądownie ogłoszonej, i przestępstw w art. 167 prawa o małżeństwie oznaczonych, wolno jest bezpośrednio wynieść pozew przed Sąd Konsystorski.

§ 8. W przypadku żądania rozwodu z przyczyny złośliwego opuszczenia, gdy miejsce pobytu nieobecnego małżonka od roku będzie niewiadome, skarżący poda żądanie swe do Konsystorza, który podług przepisów art. 155 prawa o małżeństwie postąpi.

§ 9. Wyjawszy przyczynę nieobecności sądownie ogłoszonej, jakoteż przyczynę złośliwego opuszczenia, gdy miejsce pobytu nieobecnego małżonka wysłedzonym być nie mogło, niemniej przyczynę przestępstwa, w każdym innym przypadku żądania rozwodu z przyczyn artykułem 146 prawa o małżeństwie objętych, wyniesienie pozwu przez Sąd Konsystorski poprzedzać powinien środek pojednania, pod nieważnością pozwu.

§ 10. Szczególnym będzie obowiązkiem Xięży Pastorów i Xięży Superintendentów starać się o pojednanie małżonków.

§ 11. Małżonek zamierzający rozpocząć sprawę rozwodową obowiązany będzie udać się osobiście do Xiędza Pastora właściwej swej parafii, dla wynurzenia mu ustnie przyczyn zniewalających go do poszukiwania rozwodu.

Za parafię właściwą uważa się parafia Ewangelicka, w której obrębie małżonek skarżący zamieszkuje. Pastor wysłuchawszy skarżącego, zrobi mu stosowne przełożenia, celem odwiedzenia go od powziętego zamiaru; jeżeli te bez skutku pozostaną, Pastor, przez wezwanie wprost od siebie pozasądnie uczynione, oznaczy dzień i godzinę do osobistego stawienia się przed nim obojgu małżonkom.

§ 12. Jeżeli obżałowany nie stawia się, Pastor, na żądanie skarżącego, naznaczy powtórny termin do stawienia się przed nim

obojgu małżonkom, za doręczeniem kopii wezwania obżałowanemu przez woźnego.

§ 13. Gdyby pomimo doręzonego wezwania, obżałowany w terminie nie stawił się a skarżący obstawał przy swoim żądaniu, Pastor spisze akt niestawiennictwa.

Akt niestawiennictwa wyrazi miejsce, dzień i godzinę, w których akt ten sporządzonym będzie; imiona i nazwiska, stan i zamieszkanie obojga małżonków; przyczyny rozwodu; dzień i godzinę tak pierwszego jak i drugiego terminu pojednawczego; dzień wręczenia wezwania i nazwisko woźnego, który wręczenie uskutecznił; nakoniec nadmieni, że obżałowany nie stawił się, a skarżący, pomimo ponowionych przełożeń, nie dał się odwieść od poszukiwania rozwodu.

Akt niestawiennictwa podpisanym będzie przez skarżącego a jeżeli tenże pisać nie umie, o tém wzmiankę Pastor uczyni i sam podpisze.

§ 14. Za stawieniem się obojga małżonków, Pastor wszelkiego doloży starania o pojednanie poróżnionych małżonków i w razie przywrócenia zgody pomiędzy niemi, spisze akt pojednania.

Gdyby pomimo wszelkich przełożeń, skarżący przy żądaniu rozwodu miał obstać, Pastor spisze akt niepojednania.

Akt niepojednania obejmować będzie te same okoliczności jakie poprzedzającym paragrafem dla aktu niestawiennictwa są przepisane, a nadto wzmiankę o bezskutecznem usiłowaniu pogodzenia małżonków.

Akt niepojednania podpisze: skarżący, obżałowany i Pastor, a jeżeli obżałowany podpisu odmówi lub obaj małżonkowie pisać nie umieją, Pastor o tem wzmiankę zrobi i sam podpisze.

§ 15. Oryginalny akt niestawiennictwa lub niepojednania, Pastor zachowa w swem Archiwum, dla wydania z niego kopij poświadczonych na żądanie stron.

§ 16. Skarżący obowiązany będzie zgłosić się osobiście lub przez podanie do właściwego Xiędza Superintendenta i złożyć mu kopiją poświadczoną aktu niestawiennictwa lub niepojednania.

Superintendent oznaczy termin obojgu małżonkom dla ich pojednania i w tym celu kopiją wezwania obżałowanemu przez woźnego doręczyć poleci.

§ 17. W terminie oznaczonym po należytem doręczeniu wezwania, za osobistym stawieniem się skarżącego, w przypadku stawienia się lub niestawienia się obżałowanego, Superintendent użyje całej powagi swego powołania, aby pogodzić małżonków poróżnionych, lub odwieść skarżącego od poszukiwania rozwodu.

Z zachowaniem formalności paragrafu 13 i 14 przepisanych, i z powołaniem się na akt przez Pastora sporządzony, Superinten-

dent spíše akt niestawienictwa lub niepojednania, a wraze pojednania się małżonków, akt pojednania.

§ 18. Oryginalny akt niestawienictwa lub niepojednania, Superintendent zachowa w swem Archiwum, dla wydania z niego kopij poświadczonych na żądanie stron.

Po sporządzeniu tego aktu Superintendent objaśni skarżącego, że mu wolno rozpocząć sprawę o rozwód.

§ 19. W przypadku większej odległości mieszkania małżonków, od miejsca urzędowania Superintendenta nad wiorst 42, wolno tak skarżącemu jak obżałowanemu domagać się od Superintendenta, ażeby w zastępstwie swoim przeznaczył innego Pastora z sąsiednich parafii mieszkania małżonków, do wypełnienia obowiązków paragrafami 17 i 18 przepisanych.

Oryginalny akt pojednania bądź przez Pastora, bądź przez Superintendenta, bądź z delegacyi podług paragrafów 14, lub 17 lub 19-go sporządzony, podpisami stron lub wzmianką, że pisac nie umieją, niemniej podpisem Pastora lub Superintendenta opatrzone, w właściwym Archiwum zachowany będzie.

Kopią poświadczoną tegoż aktu, Superintendent lub Pastor za pośrednictwem Superintendenta, Konsystorzowi prześle.

§ 20. Jeżeli Superintendent jako właściwy Pastor parafii małżonków, odbywał działania pojednawcze paragrafami 11, 12, 13 i 14 przepisane, a nie zdołał poróżnionych małżonków pojednać, wyznaczy im powtórny termin pojednawczy, za doręczeniem wezwania obżałowanemu przez wóznego.

Termin ten powtórny nie będzie mógł być wcześniej dozwolony, jak w dni 30 po sporządzeniu pierwszego aktu niestawienictwa lub niepojednania.

§ 21. W wezwaniach do pojednania oprócz imion i nazwisk oraz zamieszkań osób, termin stawienia się co do dnia i godziny wyrażony być powinien.

Termin ten będzie najmniej ósmiodniowy, rachując od dnia wręczenia wezwania obżałowanemu, z dodaniem dnia jednego na każde 14 wiorst odległości mieszkania obżałowanego od miejsca stawienia się.

§ 22. Nim stosowne do przepisów powyższych, wyniesienie pozwu przed sąd Konsystorski będzie mogło nastąpić i nim w skutek tegoż pozwu spory względem stosunków majątkowych między małżonkami, przed sądy cywilne, będą mogły być wywołane, żona czy jest skarżącą, czy obżałowaną po wydaniu przez Pastora wezwania do terminu pojednawczego, mocną będzie żądać: ażeby jej dozwolone było wyprowadzenie się z domu wspólnego małżeńskiego i wyznaczony dom na tymczasowe mieszkanie, ażeby jej wydane były tymczasowe rzeczy, które jej do codziennego użytku słu-

żą, ażeby jej pieczołowitości powierzone były dzieci lat 7 wieku nie mające,

Rzeczy, które żonie do codziennego użytku służą, szczegółowym spisem wykazane, wiek zaś małych dzieci wyciągami aktów urodzenia, udowodniony być powinien.

Żądanie to za pośrednictwem podania na piśmie do Konsystorza, zanesione będzie do właściwego Pastora, który je Superintendentowi, ten zaś Konsystorzowi prześle.

Pastor jako też Superintendent przesyłając żądanie podającej, wyrażą swe opinie powodami wsparte, a wraze opinii przychyłnej, objaśnią który dom byłby przyzwoity na tymczasowe mieszkanie żony, dom męża opuszczającej.

Konsystorz w komplecie w § 1 ustanowionym, po przedstawieniu stanu rzeczy przez członka referenta, i wysłuchaniu wniosków Prokuratora, wniesione żądanie rozpoznawszy, większością głosów postanowi.

§ 23. Konsystorz upoważniając żonę do opuszczenia mieszkania męża, wyznaczy żonie na mieszkanie dom, jaki za przyzwoitość uzna; wyszczególni rzeczy, które żonie wydane być mają i wymieni dzieci, które jej tymczasowo powierzone będą.

Postanowienie w tym względzie przez Konsystorz wydane, klauzulą wykonawczą opatrzone, będzie wykonalne tymczasowo, aż do stanowczego wyroku sądów cywilnych.

Postanowienie to jednakże moc swoją utraci, jeżeli żona będąc skarżącą, najdalej w przeciągu dni trzydziestu od dnia uzyskanej możności do wydania pozwu przez sąd Konsystorski o rozwód pozwu nie wyda.

D z i a ł I I.

O doręczeniu pozwów i innych aktów processowych, oraz o terminach sądowych.

§ 24. Pozew przed Sąd Konsystorski wyniesiony, prócz zwykłych formalności kodexem postępowania cywilnego przepisanych, obejmować będzie ustanowienie Adwokata przy Sądzie Konsystorskim urzędującego. Załączone będą kopie aktów niepojednania lub niestawienictwa, w przypadku, w którym użycie środka pojednania jest wymagane.

§ 25. Wszelkie wręczenia dopełniane będą przez wóznich urzędujących przy sądach cywilnych właściwych zamieszkania osoby, dla której doręczenie ma nastąpić z zachowaniem formalności, kodexem postępowania cywilnego przepisanych.

Wózny audyencyonalny przy sądzie Konsystorskim, po udowodnieniu kwalifikacyi, może być mianowany do urzędowych wręczeń w sprawach małżeńskich.

W nagłym przypadku Prezes Konsystorza może woźnego upoważnić na piśmie, do wręczenia pozwu lub innego aktu w sprawie.

§ 26. W sprawie o tamowanie małżeństwa, termin zapozwu przed sąd Konsystorski będzie trzechdniowy, rachując od dnia wręczenia pozwu stronie osobiście lub w jej zamieszkanu, z dodaniem dnia jednego na każde 14 wiorst odległości zamieszkania strony pozwanej, od miejsca urzędowania Konsystorza.

§ 27. W sprawach o rozwód lub unieważnienie małżeństwa, termin zapozwu będzie ośmiodniowy, z dodaniem dnia jednego na każde 14 wiorst odległości zamieszkania pozwanego od miejsca urzędowania Konsystorza, względem osób w Królestwie Polskiem zamieszkałych.

Jeżeli pozwany nie mieszka w Królestwie Polskiem, termina w zapozwach przed sąd Konsystorski zachowane będą te, które dla pozwów przed sądy cywilne kodexem postępowania cywilnego są przepisane.

W pozwach o rozwód z powodu złośliwego opuszczenia stosownie do art. 156 prawa o małżeństwie, pozwanemu termin roczny do stawienia się pozostawionym być powinien.

§ 28. We wszelkich innych wypadkach, zwyczajny termin zapozwu będzie ośmiodniowy, podług zasad kodexu postępowania cywilnego.

§ 29. W wypadkach paragrafami 26 i 28 przewidzianych, Prezes Konsystorza na podaną prośbę skrócić może termin zwyczajny do pozwu bez ujmy wszakże czasu na odległość zamieszkania w § 21 zastrzeżonego.

§ 30. Woźni sądowi za wykroczenia przeciwko obowiązkom swoim w sprawach sądownictwu Konsystorza podpadających, ulegają dozorowi Prokuratorów przy właściwych Trybunałach cywilnych I-ej Instancji i karności władz, w porządku kodexem kar głównych i poprawczych, oraz ustawą przechodnią do tegoż kodexu z d. 11-go listopada 1847 r. oznaczonym.

Woźni, którzy jedynie przy Sądzie Konsystorskim są ustanowieni, ulegają karności służbowej Konsystorza.

§ 31. W przypadkach, w których według prawa o małżeństwie z dnia 16 (28) marca 1836 r. zapozwanie strony przez pismo publiczne nastąpić powinno, dopełnionem to będzie przez trzykrotne umieszczenie pozwu z przerwami jednomiesięcznymi w Dzienniku Rządowym na cały kraj i w Dzienniku Gubernialnym tej Gubernii, w której pozwany miał ostatnie wiadome zamieszkanie.

Termin roczny art. 156 prawa o małżeństwie ustanowiony, liczonym będzie od daty pierwszego zamieszczenia pozwu w pismach publicznych, a jeżeliby w tym względzie daty w Dzienniku Rządowym i w Dzienniku Gubernialnym się różniły, natenczas od daty późniejszej.

D z i a ł III.

O Adwokatach przy Sądzie Konsystorskim.

§ 32. Obowiązki Obronców w sprawach małżeńskich, wykonywane będą przez Adwokatów przy Sądzie konsystorskim ustanowionych.

W przypadkach, w których Prokurator z urzędu działa, nie potrzebuje pośrednictwa Adwokata

§ 33. Adwokatów konsystorskich Konsystorz mianować będzie z liczby Obronców przy IX-m Departamencie Rządzącego Senatu lub przy Sądzie Appellacyjnym urzędujących.

Adwokatów konsystorskich będzie najwięcej dwunastu.

§ 34. Wrazie wynikłego sporu, Adwokaci obowiązani są poprzestać na takim wynagrodzeniu, jakie Konsystorz oznaczy.

Sprawy stron ubogich za wyznaczeniem przez Prezesa z urzędu, Adwokaci obowiązani są bronić i popierać bez żadnego wynagrodzenia.

§ 35. Obroncy stron za niestawienie się w terminie przywołania sprawy do sądenia, niemniej za wszelkie inne zaniedbania, ulegają w miarę okoliczności napomnieniu, lub innym karom porządkowym, stosownie do Ustawy przechodniej z d. 11 Listopada 1847 roku do Kodexu kar głównych i poprawczych. Nadto stronie narażonej na szkodę z powodu upadku terminu przez winę jej Obroncy, służy prawo poszukiwania na nim wynagrodzenia szkód przed właściwemi Sądami Cywilnemi.

§ 36. Karność porządkowa, jako też służbowa nad Adwokatami, w zakresie ich obowiązków przy Sądzie konsystorskim, a mianowicie co do zawieszenia w urzędowaniu lub usunięcia od urzędu, należy ostatecznie do Konsystorza.

D z i a ł IV.

O postępowaniu w Sądzie Konsystorskim.

§ 37. Wszelka instrukcja w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych, odbywać się będzie za pośrednictwem obronców.

§ 38. Instrukcja w sprawach o tamowanie małżeństwa będzie summaryczna. Instrukcja w sprawach o rozwód lub unie-

ważnienie małżeństwa będzie ordynaryjna; nadto postanowionem być może instruowanie sprawy na piśmie, celem zdania relacji przez wyznaczonego członka; a to wszystko stosownie do przepisów kodexu postępowania cywilnego.

§ 39. Na odbywanie audyencji Sądowych, ustanowione będą przez Konsystorz dni stałe w każdym miesiącu, wyjąwszy czasu na zwyczajne ferye sądowe przeznaczonego.

Wolno Prezesowi Konsystorza do wprowadzenia sprawy wyznaczyć dzień pewny.

§ 40. Utrzymywana będzie wokanda do przywoływania i sądzenia spraw, w której też sprawy porządkiem w jakim się w xiędze wpisowej znajdują zapisane będą.

§ 41. Wpis w sprawach małżeńskich, opłacony będzie w Kontrolli Skarbowej podług jej oceny tymczasowego, lub w razie wniesionego przez stronę sporu, podług decyzji tymczasowej Prezesa Konsystorza.

Ostateczne ustanowienie wpisu najwyżej do rubli srebrnych dziesiętów, należy do Sądu wyrokującego.

W sprawach ubogich wpis prenotacji ulega.

§ 42. Gdy Sąd nakaze stronom osobiste stawienie się, a nie stawi się powód w terminie wyznaczonym, lub za przywołaniem sprawy do sądzenia, sprawa z wokandy wykreśloną zostanie, za utratą wpisu przez powoda opłaconego.

§ 43. Wprowadzanie spraw w Sądzie Konsystorskim, za głosem przywołaniem każdej sprawy, odbywać się będzie przy zamkniętych drzwiach przez obrońców, w obecności stron, nie wyłączając osób do ich rodziny należących.

Wolno stronom osobiście przymawiać się na audyencji sądowej.

§ 44. Po zakończeniu rozpraw, lub w razie nakazowej instrukcji sprawy na piśmie, po odczytaniu relacji przez Członka referenta i wysłuchaniu wniosków Prokuratora, Prezes nakaze ustęp i przystąpi do zbierania głosów.

§ 45. Wyroki Sądu Konsystorskiego, wydawane będą większością głosów. Członkowie dawać będą swe zdania kolejno, zaczawszy od najmłodszego z nominacji.

Równość zdań prezydujący rozwiązuje.

§ 46. W każdym wyroku stanowiącym rozwód lub unieważnienie małżeństwa, Sąd wyrzeczy: kto jest stroną winną.

Jeżeliby w przypadku rozwodu żadnemu z małżonków wina poczytana być nie mogła, lub w przypadku unieważnienia małżeństwa, obaj małżonkowie byli w dobrej wierze, wyrzec to należy.

§ 47. Utrzymywany będzie przez Pisarza protokół posiedzenia w formie sentencyonarza do wpisywania natychmiast uchwalonych wyroków, który po zakończeniu każdej audyencji sądowej przez Prezydującego, Członków i Pisarza podpisanym zostanie.

§ 48. Każdy wyrok wpisany do sentencyonarza, ogłoszonym będzie natychmiast przez pisarza przy otwartych drzwiach, za przywołaniem stron z ustępu, przez woźnego audyencyonalnego.

Ogłoszenie wyroku może być odroczone przez Sąd do najbliższej audyencji Sądowej.

§ 49. Opozycja przeciwko wyrokowi zaocznemu Sądu Konsystorskiego, założoną być powinna w dni ośm, od wręczenia wyroku tak Obrońcy ustanowionemu, jak i samej stronie zaocznie osądzonej.

Jeżeli wyrok zapadł przeciwko stronie, która Obrońcy nie ustanowiła, opozycja będzie mogła być założoną w przeciągu dwóch tygodni, od dnia wręczenia wyroku stronie osobiście, lub w jej zamieszkanu, albo jeżeli jej pobyt jest niewiadomy, Prokuratorowi przy Sądzie Konsystorskim urzędującemu.

Do terminów opozycyjnych dzień wręczenia i dzień wpływnienia terminu wliczony nie będzie; doliczony zaś być powinien, dzień jeden na każde 14 wiorst odległości zamieszkania strony, zaocznie osądzonej, od miejsca urzędowania Sądu Konsystorskiego.

§ 50. Sąd Konsystorski, pomimo niestawienia się strony pozwanej, z urzędu przestrzegać powinien, ażeby dowody na stwierdzenie lub odparcie wniosków strony powodowej wpływ mieć mogące, prawnie ustanowionymi były.

§ 51. Redakcją wyroku z wyluszczeniem powodów i zasad osądzenia przez Pisarza wyrobionych, a przez Prezydującego sprawdzonych, podpisywać będą Prezydujący i Pisarz.

Wyciągi wyroków przez Pisarza wydane, obejmować powinny wszelkie szczegóły artykułami 141 i 142 Kodexu Postępowania cywilnego przewidziane, a nadto opatrzone będą formalną intyulacją i klauzulą eksekucyjną.

§ 52. Wyrok uznający nieważność małżeństwa lub rozwód, jeżeli jest ocny, po doręczeniu go stronie i jej Obrońcy, jeżeli zaś zaoczny jest, po upywie terminów opozycyjnych, w § 49 ustanowionych, jako prawomocny złożony będzie Prokuratorowi przy Sądzie Konsystorskim urzędującemu, celem rozporządzenia wzmianki w właściwych księgach stanu cywilnego, stosownie do art. 237, prawa o małżeństwie.

Niezałożenie opozycji w przepisanych terminach udowodnionem być powinno zaświadczeniami Obrońcy strony, na żądanie której wyrok zaoczny zapadł i Pisarza Sądu Konsystorskiego.

§ 53. Czynności wyrok sądowy poprzedzające, lub po zapadłym wyroku wynikające, wnioski o wymierzenie kar dyscyplinarnych, oraz wszelkie inne przedmioty z prawa o małżeństwie wypływające, na zwyczajnych posiedzeniach Konsystorza załatwiane będą.

T Y T U Ł III.

O ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych.

§ 54. W ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach małżeńskich przed Sąd Konsystorski wyniesionych, za główne prawo służyć będą przepisy obowiązującego prawa tak cywilnego jak karnego, z określeniami wszakże w prawie o małżeństwie wskazanymi.

Odpowiednio przepisom tym, zachowywane będą nadto zasady następujące:

§ 55. Przyznanie strony, o tyle stanowić będzie dowód prawny, o ile okaże się być wsparte innymi okolicznościami.

§ 56. W sprawach małżeńskich strony nie mogą być dopuszczone do przysięgi ani z urzędu przez Sąd, ani z naznaczenia jej sobie nawzajem.

§ 57. Czyny stanowiące prawną przyczynę rozwodu, względem których małżonkowie między sobą się pojednali, nie będą przyjęte za zasadę do sprawy rozwodowej i bez względu na to czy pojednanie przed lub po wyniesieniu pozwu nastąpiło.

§ 58. Jeżeli jednak po nastąpieniu pojednania między małżonkami, nowa przyczyna do rozwodu zajdzie, wolno nowe żądanie popierać czynami, które przed nastąpieniem pojednania zachodziły.

§ 59. Zabronione jest odwoływanie się w sprawie małżeńskiej do tego, cokolwiek między małżonkami przyznawane było w drodze pojednania przed Xiędzem Pastorem, lub Xiędzem Superintendentem, według Działu 1-go Tytułu II-go odbywanego.

§ 60. W ustanowieniu dowodów przez badanie świadków, służyć będą za prawo przepisy Kodexu postępowania cywilnego w Xiędze II-jej Tytułe XII, oraz zasady następujące:

§ 61. Krewni i powinowaci stron, oprócz ich dzieci i wnuków, mogą być świadkami w sprawach rozwodowych, pomimo ich pokrewieństwa lub powinowactwa, oraz domownicy pomimo zostawania w służbie u małżonków; ale uwzględnienie ich zeznań, pozostawionem jest rozsadze Sądu; a nadto wyłączeni być mogą,

jako świadkowie z innych pobudek, jakie Kodex postępowania cywilnego w Xiędze II Tytułe XII wymienia.

§ 62. Każdy świadek przesłuchany w samej sprawie na czyny wyrokiem przepisane, obowiązany jest wykonać przysięgę, że prawdę powie. Po przesłuchaniu go i przeczytaniu mu protokołu jego zeznań, zapytany będzie czyli przy złożonych przez siebie zeznaniach ob staje, albo w czem zeznania swe prostuje lub objaśnia.

O zapytaniu tem i oświadczeniu świadka, wyraźna wzmianka w protokóle uczynioną będzie.

§ 63. Badanie świadków odbywać się będzie w miejscu posiedzeń Sądu Konsystorskiego przez Członka Konsystorza wyrokiem delegowanego, z przybraniem Pisarza Sądu Konsystorskiego, którego wrazie przeszkody lub nieobecności, Pomocnik Naczelnika Kancelaryi zastępować powinien.

W miejsce Członka Konsystorza do badania świadków, może być wyrokiem przeznaczony Pastor z parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Warszawie, z wyłączeniem wszakże Pastora 1-go.

§ 64. Do badania świadków w miejscach odległych delegowani będą: Superintendent lub Pastor lub inny duchowny, z przybraniem dwóch Assesorów i Pisarza.

Assesorowie powołani będą z liczby Członków Kollegjum Kościelnego właściwej parafii. Obowiązki Pisarza pełnić będzie osoba, przez delegowanego duchownego powołana, pod wyraźnem przyrzeczeniem rzetelnego wykonania, poruczonej jej czynności.

W przypadku nagłym obowiązki Pisarza wykonane być mogą przez jednego z Assesorów.

Assesorowie przez delegowanego na termin powołani będą.

O imionach Assesorów, Pisarza, ich powoływaniu na termin i przyrzeczeniu Pisarza, wyraźna wzmianka w protokóle uczynioną być powinna.

§ 65. Zachowywane będą zasady i prawa, Kodexem postępowania cywilnego przepisane, tak co do wyłączenia Superintendenta lub Pastora lub Assesora od badania świadków, jak co do wyłączenia biegłych.

Wolno wszakże stronie, powody do wyłączenia podać wprost do Konsystorza, który stosownie do przepisów prawa postąpi.

W każdym przypadku wnioski Prokuratora wysłuchane będą. O ile niniejsza organizacja nie podaje odmiennych rozporządzeń, wpływających z prawa o małżeństwie z d. 16 (28) marca 1836 r. i z koniecznego względu na rodzaj spraw małżeńskich, zachowywane będą w całym postępowaniu przed Sądem Konsystorskim przepisy Kodexu postępowania cywilnego.

§ 67. Uchylona jest organizacya tymczasowa z d. 26 Grudnia (7 Stycznia) 1837 r., dotąd przez Sąd Konsystorski wyznań Ewangelickich używana.

§ 68. Wykonanie postanowienia tego, które w Dzienniku Praw ma być ogłoszone, Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, tudzież Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości poleca.

Działo się w Warszawie, d. 17 (29) Stycznia 1861 r.

Namiestnik, Jenerał-Adjutant (podpisano) **Xiążę Gorczakow.**

Dyrektor Główny, Prezydujący w Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, Tajny Radca (podp.) *Muchanow.*

Sekretarz Stanu,

Rzeczywisty Radca Stanu (podpisano) *J. Karnicki.*

I N S T R U K C Y A

DLA XX. SUPERINTENDENTÓW I PASTORÓW, DELEGOWANYCH
DO WYPROWADZENIA INKWIZYCJI ZE ŚWIADKÓW,
W SPRAWACH MAŁŻEŃSKICH.

Prawo o małżeństwie, ogłoszone przez postanowienie Królewskie z dnia 16 (28) Marca 1836 r., a obowiązujące od dnia 12 (24) Czerwca 1836, wyjęło sprawy małżeńskie między Chrześcianami z pod jurysdykcji Trybunałów Cywilnych, Sądu Apellacyjnego i Sądu Najwyższej instancyi, i oddało je pod jurysdykcyą Władz Duchownych.

W szczególności postanowiło, iż w przypadkach objętych artykułami 173, 196 i 205 tegoż prawa, sądownictwo w sprawach małżeńskich należy do Władzy Duchownej Ewangelickiej, t. j. do Konsystorza Ewangelicko-Augsburgskiego w Królestwie Polskiem, a podówczas do Konsystorza Generalnego Wyznań Ewangelickich, który, jako Sąd Konsystorski, ma Władzę Sądowniczą w pierwszej i ostatniej instancyi.

Gdy artykuł 174 prawa o małżeństwie wyrzekł, iż sprawy małżeńskie w Sądzie Konsystorskim odbywać się mają według form i przepisów, jakie dotąd zachowywane były w tychże sprawach przez Sądy Cywilne; przeto Sąd Konsystorski i strony, winny w tej mierze stosować się ściśle do przepisów francuzkiego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego zaprowadzonego w kraju przez dekreta Najjaśniejszego Króla Saskiego z dnia 27 Stycznia 1808 i 9 Czerwca 1810; a dotąd obowiązującego.

Blizsze zastosowanie tego Kodexu do spraw małżeńskich zawiera organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego wydana przez Radę Administracyjną Królestwa przez wypis z protokołu jej posiedzeń z dnia 17 (29) Stycznia 1861 roku.

§ 63 tej organizacyi postanowił, iż wraze zapadnięcia wyroków nakazujących inkwizycyą ze świadków, inkwizycyą ta odbywać się będzie w Sądzie Konsystorskim przed Delegowanym Członkiem Konsystorza, wyrokiem przeznaczonym, z przybraniem Pisarza.

Gdy atoli odległość miejsca i inne okoliczności stawiają w różnych przypadkach przeszkody do prowadzenia tych inkwizycyj w Warszawie, lub w samym Sądzie Konsystorskim; prze-

to § 64 organizacji Sądu zawiera zastrzeżenie, iż (jak dawniej Trybunałom Cywilnym wolno było delegować Sądy Pokoju, tak teraz) Sądowi Konsystorskiemu wolno jest do wyprowadzenia wspomnianych inkwizycyjni przesznaczyć Delegacyę z Superintendenta lub innego Duchownego, z przybraniem dwóch Assessorów i Pisarza.

Dla tych więc XX. Superintendentów i Duchownych, oraz Assessorów i Pisarza, Konsystorz Ewangelicko-Augsburgski widzi potrzebę wydać następującą Instrukcyę.

I. SKŁAD DELEGACYI.

Duchowny wyrokiem wyznaczony.

§ 1. Do prowadzenia instrukcyi ze świadków w sprawach małżeńskich, ten tylko X. Superintendent lub X. Pastor jest upoważniony, którego Sąd Konsystorski w wyroku swym do tego wyznaczy.

Dwaj Assessorowie wyrokiem wyznaczeni;

§ 2. Stosownie do § 64 organizacji Sądu, przeznaczeni będą wyrokiem do każdej szczególnej czynności dwaj Assessorowie z liczby Członków Kollegium Kościelnego właściwej Parafii.

a jeżeli nie wyznaczeni; ci, których Duchowny wezwie.

W razie, gdyby w wyroku nakazującym inkwizycyę, Assessorowie imiennie nie byli wyznaczeni, wybierze ich Delegowany z pomiędzy Członków Kollegium Kościelnego, według swego własnego zdania. O nagłych przypadkach mówi niżej § 32.

Obowiązek Assessorów.

§ 3. Assessorowie ci mają jedynie obowiązek, aby dla powagi Delegowanego, obecni byli wyprowadzeniu inkwizycyjni.

Pisarz. Kto go wybiera? Jakie ma mieć przymioty?

§ 4. Pisarza obiera każdym razem sam Delegowany. (Art. 64. Organizacyi Sądu). Pisarz ten nie potrzebuje być ani Członkiem Kollegium Kościelnego, ani nawet wyznania Ewangelickiego: życzyby wszelako należało, iżby był examinowanym prawnikiem, aby znając formalno-

ści postępowania Sądowego, mógł być pomocą dla Delegowanego.

Kto go może zastąpić?

§ 5. W przypadku potrzeby, obowiązki Pisarza wykonane być mogą przez jednego z Assessorów. (§ 64 Organizacyi Sądowej).

Obowiązek Pisarza.

§ 6. Pisarz pisze protokół inkwizycyjni.

II. WYNAGRODZENIE ZA CZYNNOŚCI DELEGOWANYCH.

Duchowni, w miejscu urzędowania inkwizycyę prowadzący, żadnego wynagrodzenia żądać nie mogą.

§ 7. Gdy przez prawo o małżeństwie część Władzy Sądowniczej, bezwarunkowo włożoną została na Konsystorz Ewangelicko - Augsburgski; przeto Delegowani działający w imieniu Sądu Konsystorskiego, jako Urzędnicy publiczni sądowi, w miejscu swego urzędowania, żadnego wynagrodzenia od stron prywatnych za obowiązki przez Rząd na siebie włożone domagać się, ani też od pełnienia tych obowiązków wymawiać się niemogą. (Art. 3-ci Postanowienia Xięcia Namiestnika Królewskiego z dnia 2 Marca 1816 roku, w Dzienniku Praw, Tomie I, str. 231).

O dyetach i kosztach podróży w razie prowadzenia inkwizycyjni nie w miejscu urzędowania Delegowanego; jest mowa niżej w § 14, 15, 16, 17 i 18.

O należytości za wydanie kopii protokołów inkwizycyjni, jest mowa w § 108 i 109.

Assessorowie też samo.

§ 8. Assessorowie jako z urzędu swego do asystowania Delegowanemu powołani, żadnego wynagrodzenia żądać niemogą.

O ich dyetach i kosztach podróży w razie prowadzenia inkwizycyjni nie na miejscu urzędowania Kollegium Kościelnego, jest mowa w § 14, 15, 16, 19.

Jeżeli Assessor jeden pełni w razie potrzeby obowiązki Pisarza, stosują się do niego § 10, 11 i 12, niniejszej instrukcyi.

O zastępcach Assessorów wzmiankuje § 32.

Wynagrodzenie Pisarza.

§ 9. Pisarz uważany jest za Bieglego, i jako taki ma prawo pobierać od stron dyety i wynagrodzenie za podróż, a to stosownie do dekretu Najjasniejszego Króla Saskiego z dnia 6 Marca 1811 (Dzien. Praw. Xięstwa Warsz. Tom III, str. 238).

Dyety jego i wynagrodzenie za podróż.

§ 10. Jeśli więc Pisarz taki jest examinowanym prawnikiem, dyety jego wynoszą dziennie rs. 1 kop. 50, a jeśli nie jest zamieszkały w miejscu inkwizycji, likwidować może za podróż tak na miejsce, jak na powrót, opłatę extrapoczty od 2 koni i bryczki, to jest po kop. 11 za każdą wiorstę tam i tyleż za każdą wiorstę na powrót.

Jeżeli zaś Pisarz nie jest examinowanym prawnikiem, dziennie dyety jego wynoszą kop. 60; i likwidować może tytułem kosztów podróży jedynie kop. 6½ za każdą wiorstę tam, i tyleż za wiorstę na powrót.

Należytość płaci mu się z góry.

§ 11. W myśl art. 301 Kodexu Postępowania Sądowego, strona, która żąda inkwizycji obowiązana jest należytości te Pisarzowi z góry płacić.

III. MIEJSCE INKWIZYCJI.

W miejscu zgromadzeń Kollegium Kościelnego.

§ 12. Inkwizycje prowadzone być winny zawsze w miejscu zgromadzeń Kollegium Kościelnego, chyba, gdyby Delegowany uznał za stosowne wybrać do tego inny lokal przyzwoity.

Kiedy Delegacja ma się udać na miejsce pobytu świadka?

§ 13. Jedynie w przypadku, gdyby świadek udowodnił, że jest w nieposobności stawienia się na dzień naznaczony, a przeciąg czasu do stawienia się niemógłby mu być dozwolonym, Delegowany zastosuje się do przepisu artykułu 266 Kodexu Postępowania Sądowego, to jest, uda się z dwoma Assessorami i Pisarzem na miejsce, dla przyjęcia zeznania świadka.

Jeśli w tym razie, świadek nie znajduje się w miejscu urzędowania wynagrodzenie Delegacji.

§ 14. W tym razie, jeśli świadek nieznajduje się w miejscu urzędowania Delegowanego, ten ostatni, również jak każdy z dwóch Assessorów ma prawo żądać wynagrodzenia kosztów podróży i dyety stosownie do Postanowienia Xięcia Namiestnika Królewskiego z dnia 2 Marca 1816 r. (Dzien. Praw. Tom I str. 229).

Liczba koni dla Duchownego i Assessorów strona winna je dostarczyć z powozem, lub zwrócić kosztą extrapoczty.

§ 15. Mianowicie wyznacza się w myśl artykułu 6-go, powołanego postanowienia następująca liczba koni:

Dla XX. Superintendentów	3
Dla XX. Pastorów	2
Dla każdego Assessora	2

W myśl art. 5-go tegoż postanowienia strona przesłuchania świadka żądająca, winna jest przyzwoite powozy z koniami po Delegowanego i Assessorów przystawić lub wydatek na wynajęcie extrapoczty zwrócić.

Należytość za extrapocztę.

§ 16. Należytość extrapocztowa ustanowiona jest przez Postanowienia Xięcia Namiestnika z dnia 8 Lipca 1817 roku i następujących:

Od konia extrapocztowego na wiorstę k. 5.

Za bryczkę pocztową na wiorstę po k. 1.

Za obstalowanie koni, Wągmistrzowi z miejsca wyjazdu, od każdego pojazdu, na pocztamtach, po k. 7½, a w Warszawie po k. 15.

Dyety wówczas Duchownego.

§ 17. Stosownie do Najwyższego Ukazu z dnia 20 Czerwca (2 Lipca) 1850 r.,ienne dyety do których Delegowany ma prawo, liczą się dziennie po rs. 1 kop. 50. (Dziennik Praw Tom 43 str. 259).

Jak się liczą?

§ 18. Dyety nie tylko rachowane być mają za dzień pracy, ale i za czas użyty do odprawienia podróży, w której najmniej drogą zwyczajną nie bitą wiorst 35, bitą 70, a drogą żelazną wiorst 140 na dzień Urzędnik odprawiać powinien.

Niedochodząca tej ilości końcowa liczba wiorst, liczyć się będzie pod względem dyet za cały dzień podróży. (Dziennik Praw Tom 43 str. 269).

Dyety Assessorów.

§ 19. Dyety każdego Assessora wynoszą dziennie po kopiejek 60.

Należność płaci się z góry.

§ 20. W myśl artykułu 301 Kodexu Postępowania Sądowego strona, która żąda inkwizycji, winna tak Delegowanemu, jak Assessorom dyety, a w razie § 16 kosztów podróży z góry płacić.

Koszta podróży i dyety Pisarza wówczas.

§ 21. O kosztach podróży Pisarza i dyetach jego, była mowa wyżej w § 10.

IV. WYZNACZENIE TERMINU DO INKWIZYCJI
I WEZWANIA NA TEN TERMIN.

Podanie strony do Delegowanego. Rezolucya jego.

§ 22. Strona żądająca wyznaczenia dnia do wyprowadzenia inkwizycji, winna do Delegowanego podać o to prośbę na piśmie na papierze stemplowym ceny kop. 7½, z dołączeniem głównego wyciągu wyroku Sądu Konsystorskiego, którym Delegowany do wyprowadzenia inkwizycji wyznaczony został.

Delegowany obowiązany jest jeszcze tego samego dnia napisać na prośbie tej rezolucyą przychylną lub odmowną, i zwrócić stronie tak prośbę, jak wyrok.

Rezolucya odmowna ma miejsce:

- 1) *Gdy wyrok nie jest złożony.*
- 2) *Lub niedoręczony.*

§ 23. Odmowna rezolucya winna nastąpić:

- 1) Jeżeli wyrok nie jest złożony w głównym wyciągu; to jest w wypisie opatrzonym w końcu klauzulę wykonawczą;
- 2) Gdy na tymże głównym wyciągu nie masz w końcu zapisanego świadectwa czyli kontestacyi woźnego, dowodzącej, że kopije wyroku doręczone zostały;

a) Stronie przeciwniej do rąk własnych, albo w jej zamieszkanu na ręce krewnego lub służącego; a gdyby tych nie znaleziono, na ręce sąsiada lub przełożonego Gminy; którzy się podpiszą na głównym wyciągu wyroku;

b) Adwokatowi strony przeciwniej, w tenże sam sposób; jeżeli z wyroku okazuje się, że strona przeciwna miała ustanowionego Adwokata.

3) *Gdy nieupłynęło dni 8, od wręczenia wyroku zaocznego.*

3) Jeśli wyrok jest zaoczny, co między dniem wręczenia onegoż a dniem podanej prośby do Delegowanego nieupłynęło jeszcze dni 8; gdyż stosownie do artykułu 155 Kodexu Postępowania Sądowego wyroki zaoczne niemogą być wykonywane przed upłynieniem tygodnia od wręczenia Adwokatowi, jeśli Adwokat był ustanowionym, a od wręczenia samej stronie, lub w jej zamieszkanu, jeśli w wyroku nie ma wzmianki, iż miała ustanowionego Adwokata.

Według zaś artykułu 259 Kodexu Postępowania Sądowego wydanie rozolucyi przez Delegowanego uważa się już za zaczęcie inkwizycji, a zatem za początek wykonywania wyroku.

4) *Gdy upłynął przeciąg czasu dozwolony do inkwizycji.*

4) Jeśli już upłynął przeciąg czasu wyrokiem Sądu Konsystorskiego do wyprowadzenia inkwizycjiznaczony, np. miesiąc lub dwa miesiące, a to od daty doręczenia wyroku tak stronie, jak jej Adwokatowi, jeśli takowy w wyroku był wyrażony.

Jeśli w wyroku nie był wyznaczony żaden przeciąg czasu do wyprowadzenia inkwizycji, artykuł 257 Kodexu Postępowania Sądowego naucza, w jakim czasie inkwizycya ta żadaną być winna, pod nieważnością.

5) *Gdy wyrok zaoczny upadł w swej mocy.*

5) Jeżeli zapadł przeciwko stronie, która ani sama w Sądzie nie stawała ani nawet Adwokata w wyroku ustanowionego nie miała, a od dnia zapadnięcia wyroku upłynęło już 6 miesięcy, bez podania prośby do Delegowanego o termin. Według bowiem art. 156 Kodexu Postępowania Sądowego wyroki zaoczne, zyskane przeciw stronie, która nie ustanowiła Patrona, winny być wykonywane w ciągu 6 miesięcy po ich otrzymaniu, inaczej uważane będą za niestapione.

O prośbach o kontynuacją rozpoczętych już inkwizycji mówi niżej § 85.

Treść rezolucyi Delegowanego.

§ 24. Jeżeli okoliczności wyżej przytoczone niestoją na przeszkodzie, Delegowany wyznaczy na tejsze samej nocie, która do niego podaną została: dzień i godzinę, na którą strona podająca pozwać ma stronę przeciwną i świadków do inkwizycyi; oraz wyrazi miejsce, które do wyprowadzenia tej inkwizycyi przeznaczą.

Od chwili tej rezolucyi, inkwizycya uważa się za zaczęta.

Od chwili otrzymania tej rezolucyi inkwizycya, według art. 259 Kodexu Postępowania Sądowego, uważa się względnie stron za zaczęta.

W wyznaczeniu dnia, na co Delegowany winien dać baczenie?

§ 25. W wyznaczeniu dnia, Delegowany zastosuje się, ile możności do życzenia strony inkwizycyi żądającej, mając wzgląd na to, iżby strona miała dostateczny czas do zapoznania na dzień oznaczony, tak świadków jak stronę przeciwną.

Na wiele dni przed terminem inkwizycyi winien być świadek pozwany?

§ 26. W tej mierze stanowi art. 260 Kodexu Postępowania Sądowego, że nieważne jest zapozwanie świadka na dzień wyznaczony, jeśli świadek mieszkający w miejscu inkwizycyi lub zakresie trzech 14 wiorst nie jest pozwany najmniej na dzień jeden przed inkwizycją (nie licząc dnia doręczenia, ani dnia inkwizycyi). Dla zamieszkałych w dalszej odległości dodanym być winen dzień jeden na każde 14 wiorst.

Na wiele dni przed terminem winna być zapozwana strona przeciwna, pod nieważnością? Komu pozew ten winien być doręczony?

§ 27. Co się zaś tyczy strony przeciwniej, stanowi art. 261 Kodexu Postępowania Sądowego, iż nieważna jest inkwizycya, jeśli strona przeciwna na termin wyznaczony nie była zapozwana przynajmniej na 3 dni przed wysłuchaniem świadków.

Jeśli do wyroku miała ustanowionego Adwokata, pozew ten do znajdowania się przy inkwizycyi, winien być doręczony nie jej; ale jej Adwokatowi.

Gdy według art. 1033 Kodexu Postępowania Sądowego dzień wręczenia i dzień upłynienia terminu nigdy nie mogą być rachowane do terminu ogólnego, ustanowionego w pozwach, wezwaniach i innych aktach wręczanych, i gdy według tegoż samego artykułu termin ten powiększonym być winien dniem jednym na każde czternaście wiorst odległości; a jeżeli wypadnie potrzeba odprawienia podróży, czyli posyłania tam i na powrót, powiększenie to winno być podwojone.

Gdy dalej, Adwokaci Konsystorscy wszyscy zamieszkałi są w Warszawie; przeto widoczną jest rzeczą, że jeśli strona przeciwna, miała w wyroku ustanowionego Adwokata Konsystorskiego, a inkwizycya prowadzona być ma, np. o wiorst 105 od Warszawy, Delegowany tak daleki termin do inkwizycyi naznaczyć winien, aby Adwokat strony przeciwniej, od doręczenia sobie rezolucyi Delegowanego z pozwem, miał najprzód wolnych dni 3, a oprócz tego dni 4, do podróży lub do przesyłki, a zatem w ogóle wolnych dni 7 przed dniem wyznaczonym do inkwizycyi.

Toż samo ma być zachowaniem, jeśli strona przeciwna nie miała w wyroku ustanowionego Adwokata, a mieszka nie w miejscu wyprowadzić się mającej inkwizycyi.

Kto zapożywa świadków i stronę?

§ 28. Zapozwanie świadków i strony przeciwniej na termin do inkwizycyi wyznaczony, jest rzeczą samej strony.

Kto wzywa Assessorów?

§ 29. Przeciwnie Delegowany każe od siebie zawiadomić wcześniej swoich dwóch Assessorów w sposobie, jakim się zwykle członkowie Kollegium Kościelnego, na posiedzenia tegoż Kollegium wzywają.

Kto wzywa Pisarza?

§ 30. Delegowany każdym razem wezwie Pisarza przez siebie wybranego.

Kara na Assessorów niestawiających.

§ 31. Gdyby który z Assessorów bez ważnej przyczyny, wzbraniał się assistować Delegowanemu, ten ostatni złoży o tem rapport Konsystorzowi, który wzbraniającego się w urzędowaniu zawiesi lub mu da dymissją.

Jak postąpić, jeśli jeden tylko się stawi?

§ 32. Obecność obudwóch Assessorów przy inkwizycji, jest potrzebna.

Gdyby wszelako jeden tylko się stawił, a odkładanie inkwizycji na inny czas, narażało stronę na znaczne koszty, Delegowany może wezwać innego Członka Kollegium Kościelnego, a w nagłej potrzebie nawet jednego z miejscowych ojców rodziny, aby brakującego Członka Kollegium Kościelnego na ten jeden raz zastąpił; lecz w tym ostatnim przypadku nietylko o tem w protokóle inkwizycyjnym wzmiankę uczyni; ale oraz Konsystorz natychmiast zawiadomi.

V. POSTĘPOWANIE W TERMINIE WYZNACZONYM DO INKWIZYCJI.

Zaczącie protokółu.

§ 33. W dniu i godzinie oznaczonej Delegowany z dwoma swemi Assessorami i Pisarzem, rozpoczną protokół inkwizycyjny od wzmianki, iż domagano się od niego rozkazu końcem zapoznania świadków, i że on takowy wydał (Art. 259 Kodexu Postępowania Sądowego). Strona przeto okazać winna: Wyrok Sądu Konsystorskiego inkwizycją nakazującą; rezolucją Delegowanego termin wyznaczającą; oryginał pozwu wydanego na ten termin po stronę przeciwną i po świadków.

Co zawierać powinno?

§ 34. Protokół powinien zawierać:

- 1) datę dnia i godziny,
- 2) datę wyroku nakazującego inkwizycją.
- 3) dzień w którym kopia tego wyroku doręczoną została stronie przeciwnej, i jej Adwokatowi, jeśli go miała w Wyroku ustanowionego;
- 4) datę rezolucyi Delegowanego, termin wyznaczającej;
- 5) dzień, w którym pozew na ten termin doręczony był Adwokatowi strony przeciwnej, a jeśli go w wyroku ustanowionego nie miała, jej samej osobiście lub w zamieszkaniu;
- 6) wzmiankę, że stosownie do art. 261 Kodexu Postępowania Sądowego, pozew ten dość wcześnie był wręczony; oraz

7) że zawierał doniesienie o imionach, stanie i mieszkaniu świadków;

8) Wzmiankę o stawieniu się lub niestawieniu się stroni świadków.

Inkwizycya nie ma miejsca, jeżeli

- 1) strona od żądania odstepuje
- 2) nie staje lub wyroku, rezolucyi i pozwu nie składa;
- 3) jeśli strona przeciwna składa notę opozycyjną.

§ 35. Inkwizycya nie będzie prowadzona:

1) jeśli strona, która jej żądała, od żądania swego odstepuje;

2) jeśli strona jej żądająca, ani osobiście ani przez pełnomocnika nie staje lub wyroku inkwizycją nakazującą; rezolucyi Delegowanego termin do jej wyprowadzenia wyznaczającej, i oryginału pozwu po stronę przeciwną oraz po świadków wydanego, nie składa;

3) jeśli wyrok nakazujący inkwizycją jest zaoczny, a strona pozwana składa notę opozycyjną, doręczoną Adwokatowi strony powodowej nie później, jak w dni 8, od dnia, w którym wyrok zaoczny doręczony był stronie zaocznie skazanej i jej Adwokatowi, jeśli go miała ustanowionego w wyroku.

Czy wówczas spisywać protokół?

§ 36. W pierwszym i drugim przypadku niepotrzeba nawet spisywać żadnego protokółu; w trzecim, protokół obejmować będzie jedynie okoliczności w §§ 34 oraz 35 pod 3) wyrażone.

Inkwizycya jedynie za zezwoleniem strony przeciwnej może być prowadzona, jeśli

§ 37. Inkwizycya nie może być prowadzona, jak tylko za wyraźnem zezwoleniem strony przeciwnej, jeśli

1) strona ta nie była dość wcześnie zapoznana;

1) strona ta nie była na termin zapoznana tak wcześnie jak tego art. 261 Kodexu Postępowania Sądowego wymaga (§ 27 niniejszej Instrukcyi);

2) jeśli o świadkach nie była zawiadomiona.

2) jeśli jej w pozwie na termin nie było doniesiono o imionach, stanie i mieszkaniu świadków, mających prze-

ciw niej być stawionymi (art. 261 Kodexu Postępowania Sądowego).

3) *jeśli świadkowie nie byli wcześniej pozwani;*

3) jeśli świadkowie nie byli na termin zapozwani tak wcześniej, jak tego art. 260 Kodexu Postępowania Sądowego wymaga (§ 26 niniejszej Instrukcji).

4) *jeśli świadkom część wyroku nie była doręczona.*

4) jeśli przy pozwie nie była każdemu ze świadków dana w kopii część wyroku tycząca się czynów, na które inkwizycya ma być prowadzona, oraz kopia rozkazu rezolucyi delegowanego. (art. 260 Kodexu Postępowania Sądowego).

Jak to zezwolenie ma być dane?

§ 38. Aby zezwolenie to było ważne i inkwizycya prowadzona być mogła, potrzeba, aby strona przeciwna zezwolenie to do protokołu Delegowanego podyktowała i pisała. Jeśli podpisać nie może, winna być uczyniona wzmianka dla czego niepodpisała.

Wolno stronom upraszać Delegowanego na nowo o termin do inkwizycji.

§ 39. W przypadkach, w których inkwizycya w pierwszym terminie prowadzona być nie mogła, wolno jest stronie jednej i drugiej uczynić do Delegowanego podanie, o wyznaczenie nowego terminu do przesłuchania świadków; chociażby już upłynął termin, wyznaczony wyrokiem do rozpoczęcia inkwizycji; ponieważ inkwizycya uważa się za zaczęta względnie stron, od chwili otrzymania pierwszej rezolucyi Delegowanego. Delegowany wyda w tej mierze rezolucyą jak wyżej w §§ 22, 23, 24, powiedziano.

Obiedwie strony (lub ich pełnomocnicy) mogą być obecnymi przy inkwizycji.

§ 40. Obiedwie strony, tak ta, która żądała inkwizycji, jak i ta, przeciwko której jest żądana, mają prawo być obecnymi przy całym toku tej inkwizycji bądź osobiście, bądź przez swego pełnomocnika.

Kto uważany za pełnomocnika?

§ 41. Oprócz Adwokatów Sądu Konsystorskiego ten tylko za pełnomocnika jest uważany, kto złoży plenipoten-

cyą piśmienną, na papierze stemplowym ceny k. 30 spisana i przez stronę podpisaną; lub kogo strona w terminie osobiście Delegowanemu za swego pełnomocnika przedstawia.

Dowód plenipotencji w protokóle.

§ 42. Plenipotencya piśmienna winna być do protokołu Delegowanego złożoną. O przedstawieniu pełnomocnika Delegowanemu wzmianka w protokóle uczyniona być powinna.

Potrzeba szczegółowej plenipotencji.

§ 43. Do zezwolenia, o którym jest mowa w §§ 36 i 37 niniejszej instrukcji, potrzeba szczegółowej plenipotencji; to jest wyraźnego upoważnienia, do oświadczenia tego rodzaju zezwolenia.

Nieobecność strony na termin pozwanej, nie może tamować inkwizycji.

§ 44. Nieobecność strony, przeciw której inkwizycya ma być prowadzona należycie na termin pozwanej, nie może bynajmniej tamować tej inkwizycji.

§ 45. Że obecność lub nieobecność stron lub ich pełnomocników powinna być zapisaną do protokołu; o tem już w § 34 mowa była.

Świadkowie słuchają się oddzielnie.

§ 46. W zastosowaniu się do art. 262 Kodexu Postępowania Sądowego, świadkowie powinni być słuchani oddzielnie, i jeden przy zeznaniach drugiego przytomnym być nie może.

Kto niema prawa być obecnym przy inkwizycji?

§ 47. Oprócz stron i ich pełnomocników, nikt nie ma prawa być przy inkwizycji świadka, jeżeli strony na to nie zezwalają.

Pytania ogólne.

§ 48. Przesłuchanie zaczyna się od pytań ogólnych (ad generalia), to jest: Jakie jest imię i nazwisko świadka? jego stan, wiek i mieszkanie? czy jest krewnym lub powinowatym jednej ze stron i w jakim stopniu? czy nie jest w jej usługach lub jej domownikiem?

Co do nich dodać należy?

§ 49. Do tych pytań, artykułem 262 Kodexu Postępowania Sądowego przepisanych, dodać jeszcze należy pytania:

- 1) Jakiego świadek jest wyznania?
- 2) Czy miał kiedy sprawę karną i jaki zapadł wyrok?

Kto nie może być dopuszczony do świadectwa?

§ 50. Z porównania artykułu 268 Kodexu Postępowania Sądowego w § 61 organizacji Sądu Konsystorskiego i z artykułami 21 i 23 Kodexu Cywilnego Polskiego z dnia 1 (13) Czerwca 1825 r. okazuje się, iż w sprawach małżeńskich wyłączeni są od wszelkiego świadectwa i słuchaniem być niemogą, jedynie.

- 1) Zstępni stron w sporze będących; to jest: ich dzieci, wnukowie, prawnukowie.
- 2) Skazani ocznie na karę główną, to jest wieczne więzienie, póki nie zostaną ulaskawieni.
- 3) Skazani zaocznie na karę główną, póki nie stawiają się w Sądzie, albo pojmani nie będą.

Rodzice, inni krewni (prócz zstępnych) powinowaci i domownicy mogą być świadkami.

§ 51. Rodzice i inni krewni (prócz zstępnych), powinowaci i domownicy stron nie są wyłączeni od świadectwa.

Którzy krewni i powinowaci niemogą być zmuszeni do świadectwa? i kiedy?

§ 52. Atoli żaden krewny lub powinowaty w linii prostej jednej ze stron, ani jej małżonek lub małżonka nawet rozwiedzeni, nie mogą być zmuszeni, do składania przeciw niej świadectwa. Jeśli je dobrowolnie chcą złożyć Delegowany winien ich przesłuchać.

Zarzuty przeciw świadkowi i tłumaczenia się jego.

§ 53. Jeśli strona przeciwna ma jakie zarzuty przeciw świadkowi, winna je uczynić przed zeznaniem świadka, który obowiązany będzie złożyć względem onych swoje tłumaczenie. Zarzuty te winny być istotnie należąciami do rzeczy i wyszczególnionemi z wszelkimi okolicznościami, nie zaś w wyrazach płonnych i ogólnych.

Zarzuty te i tłumaczenia się świadka będą zapisane w protokóle. (art. 270 Kodexu Postępowania Sądowego).

Czy pomimo zarzutów, świadek ma być słuchany?

§ 54. Pomimo jednak tych zarzutów, Delegowany, stosownie do artykułu 284 Kodexu Postępowania Sądowego, przesłucha świadka, wyjąwszy wypadki o których mowa w §§ 50 i 52, niniejszej Instrukcyi.

Odebranie przysięgi od Chrześcijan.

§ 55. Po zapisaniu odpowiedzi na pytania ogólne i zarzutów, jeśli jakie świadkowi czynione były i jego tłumaczenia się na zarzuty, Delegowany odbierze od Chrześcijan sam przysięgę.

Jak się przysięga wykonywa?

§ 56. Przysięgę tę wykonają Ewangelicy stojący, przy podniesieniu prawej ręki. Katolicy zaś i wyznawcy wyznania greckiego klęczący z położeniem trzech palców prawej ręki na krucyfiksie.

Czem ją Delegowany winien poprzedzić?

§ 57. Przed odbieraniem przysięgi Delegowany winien zwrócić uwagę świadka na ważność onejże oraz na kary za krzywoprzysięstwo tak doczesne, jak wieczne.

Łtota przysięgi.

§ 58. Rota przysięgi, którą Delegowany zwolna i wyraźnie świadkowi przepowiadać powinien, jest następująca:

Ja NN. przysięgam Panu Bogu Wszchemnogócemu w Trójcy Świętej Jedynemu, że będąc wezwany na świadka w sprawie rozwodowej NN., wszystko, o co tu zapytany będę, zeznam szczerze według tego, jak mi jest wiadomo nie dodając ani ujmując i niepowodując się ani żadnemi względami ani nienawiścią. Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna męko Jezusa Chrystusa do zbawienia duszy mojej. Amen.

Odebranie przysięgi od Izraelitów.

§ 59. Od Izraelitów, winien na tę samą rotę odebrać przysięgę Kahałny lub Rabin, wyjąwszy wyrazów kursiwą pisanych, z formalnościami u Starozakonnych używanemi atoli nigdzie indziej tylko w miejscu wyprowadzającej się; inkwizycyi, w obec Delegowanego i przed Kahałnym lub Rabinem Delegacyi znajomym.

Kto wzywa Kahalnego lub Rabina? Wynagrodzenie tego ostatniego.

§ 60. O dostawienie Kahalnego lub Rabina sama strona się postarać i onegoż zgóry zaspokoić jest obowiązana. Kahalny czyli Rabin uważany jest za biegłego, i jako taki, stosownie do dekretu Królewskiego z d. 6 Marca 1811 r. nie może żądać więcej jak k. 60 za jedno stawianie.

Uwolnienie od wykonania przysięgi.

§ 61. Od wykonania przysięgi wyjęci są jedynie Menonici i bracia Morawscy, u których proste przyrzeczenie powiedzenia ścisłej prawdy nie dodając, ani ujmując; a przytém podanie, ręki Delegowanemu miejsce przysięgi ma zajmować.

Do niej niedopuszczalni.

§ 62. Stosownie do art. 285 Kodexu Postępowania Sądowego, osoby nie mające pełna lat 15-u, do przysięgi dopuszczanemi być nie mogą. Przesłuchanie ich wszelako miejsce mieć może, dla informacji.

Kiedy który ze świadków przysięgi złożyć nie chce.

§ 63. Gdyby który ze świadków wzbraniał się złożyć przysięgę przed Delegowanym, Delegowany wezwie Sąd Pokoju Powiatu swego zamieszkania, o odebranie od tegoż świadka przysięgi w rotę powyższą, ze stosowną zmianą.

Wówczas przesłuchanie świadka przez Delegowanego, nie może wprzód nastąpić, dopóki Sąd Pokoju nie nadesłę mu protokołu złożonej przysięgi.

Zapisanie do protokołu, że przysięga złożona.

§ 64. Wykonanie przysięgi czy to w ręce Delegowanego, czy w ręce Kahalnego lub Rabina, albo przed Sądem Pokoju, winno być w protokule zapisane. Kahalny lub Rabin winien w tym protokule wzmiankę o złożonej przysiędze podpisać. Protokół Sądu Pokoju winien być do protokołu Delegowanego dołączony.

Odczytanie świadkowi faktum i zapytanie o źródle wiadomości?

§ 65. Po wykonanej przysiędze Delegowany odczyta świadkowi z wyroku faktum, na które świadek ten ma być słuchany, i przy każdej odpowiedzi zapyta się, z kąd świadek wiadomość tę posiada? czy z naoczno przekonania się, czy też powziął tę wiadomość od kogo innego?

Zapytania inne z urzędu lub na żądanie stron.

§ 66. Według art. 273 Kodexu Postępowania Sądowego, Delegowany może, bądź z Urzędu, bądź na żądanie stron lub jednej z nich, czynić świadkowi zapytania tam, gdzie mu się zdawać będzie rzeczą przyzwoitą, dla lepszego wyjaśnienia jego zeznania.

Strona niemoże ani pytać się sama ani przerywać.

§ 67. Artykuł 276 Kodexu Postępowania Sądowego stanowi, iż strona niemoże przerywać świadkowi jego zeznań, ani mu sama zadawać pytania; lecz obowiązana jest udawać się o to do Delegowanego.

Świadek niemoże czytać planu.

§ 68. Świadcowi zeznajacemu nie wolno żadnego czytać planu. (Art. 271 Kodexu Postępowania Sądowego).

Przeczytanie zeznania. Dodatki, zmiany, oraz ich odczytanie.

§ 69. Po zapisaniu do protokołu zeznania świadka, ile możności w jego własnych wyrazach, Delegowany każe, aby mu takowe było odczytane i zapyta go się: Czyli ma jeszcze co dodać lub zmienić. Dodatki i zmiany winny być na końcu lub na boku zeznania zapisane i także świadkowi odczytane, (art. 271 i 272 Kodexu Postępowania Sądowego).

Zapytanie świadka, czyli trwa w zeznaniu i zapisanie odpowiedzi.

§ 70. Następnie zapytany będzie świadek z mocy § 62 Organizacji Sądu Konsystorskiego:

Czyli w złożonym przez siebie zeznaniu trwa pod obowiązkiem wykonanej na nie przysięgi, lub w czém złożone zeznanie, w zastosowaniu do rzetelnej prawdy, odmienia lub objaśnia?

Odpowiedź świadka winna być wyraźnie do protokołu zapisana.

Podpis świadka i Delegacyi.

§ 71. Po przeczytaniu całego zeznania, dodatków i zmian, świadek podpisze takowe, lub wzmianka będzie zrobiona, że niechce lub nie może podpisać (art. 273, 274 Kodexu Postępowania Sądowego). Zeznanie to podpiszą oraz: Delegowany, Assessorowie i Pisarz. (Art. 274 Kodexu Postępowania Sądowego).

Oświadczenie jego, czy żąda wynagrodzenia za stawanie.

§ 72. Zapytany także będzie świadek czyli za stratę czasu żąda od strony, dozwolonego prawem wynagrodzenia? Odpowiedź jego zapisana będzie do protokołu. (Art. 271 i 274 Kodexu Postępowania Sądowego).

Ustanowienie wynagrodzenia.

§ 73. Gdy świadek żądać będzie wynagrodzenia, Delegowany takowe ustanowi na kopii pozwu, która świadkowi była doręczona; a to będzie znaczyło rozkaz exekucyi. O tem ustanowieniu, podobnież wzmianka w protokóle winna być uczynioną.

(Art. 277 Kodexu Postępowania Sądowego).

Dyety i koszta podróży świadka.

§ 74. Wyżej powołany dekret Najjaśniejszego Króla Saskiego z dnia 6-go Marca 1811 stanowi, iż świadkom w processach użytym, gdy w Gminie swej zeznawać będą, płacić się mają dyety po kop. 30 na dzień; gdy zaś w innych miejscach, po kop. 45. W razie podróży należy im się, za każdą wiorstę tam, kop. 4 i $\frac{1}{4}$, i za każdą wiorstę nazad, tyleż.

Zarzuty po zeznaniu świadka.

§ 75. Żaden zarzut nie będzie mógł być czynionym po zeznaniu świadka, jeśli nie będzie usprawiedliwiony na piśmie: to jest: jeżeli nie będzie udowodnionym dokumentem piśmiennym. (Art. 282 Kodexu Postępowania Sądowego).

Odłożenie inkwizycyi na dalszy dzień.

§ 76. Jeżeli świadkowie tego samego dnia wysłuchanemi być nie mogą, Delegowany odłoży ich wysłuchanie na pewny dzień i godzinę. W tym razie niepotrzeba wydawać nowych pozwów, ani po świadków, ani po stronę przeciwną, chociażby się nie była stawiła. (Art. 267 Kodexu Postępowania Sądowego); ale wyznaczenie nowego terminu obecnym oznajmione, i w protokóle zapisaniem być powinno.

Inkwizycya na odwód dozwolona.

§ 77. Odvodu (to jest, przesłuchania świadków strony przeciwnej na odparcie twierdzeń strony inkwizycyą pro-

wadzącej), same prawo dozwala. (Art. 256 Kodexu Postępowania Sądowego). Takowi więc również przesłuchanymi być winni.

Zapozwy do niej.

§ 78. Rozumie się samo przez się, iż strona, odwodowa inkwizycyą prowadzić chcąca, winna się zastosować do art. 260 i 261 Kodexu Postępowania Sądowego, to jest wcześniej zapozwać na termin stronę przeciwną i świadków swoich, z zachowaniem formalności wzmiankowanych w §§ 26 i 27.

Zezwolenie na nią, strony, przeciw której ma być prowadzona.

§ 79. W przypadku, jeśli strona dowodową inkwizycyą prowadząca, nie była dość wcześniej zapozwana; jeśli o świadkach nie była należycie zawiadomiona i jeśli świadkowie na odwód, nie byli dość wcześniej pozwani; lub jeśli świadkom część wyroku nie była doręczona; zachowane być winno to, co wyżej w §§ 36, 37 i 42 jest wyłożone.

Nieobecność tej strony.

§ 80. Nieobecność strony, dowodową inkwizycyą prowadzącej, nie może stać na przeszkodzie wyprowadzeniu inkwizycyi na odwód, jeśli tylko wszystkie formalności przepisane zachowane były.

Odwodowa inkwizycya może mieć miejsce nawet przed dowodową.

§ 81. Nawet w pierwszym terminie do inkwizycyi wyznaczonym, strona na termin ten pozwana może żądać przesłuchania swoich świadków odwodowych; chociażby strona, która termin ten u Delegowanego wyjednała, lub jej świadkowie niestawili się; jeśli tylko sama przeciwną stronę i swoich świadków na termin ten nawzajem należycie pozwała.

Co w tym razie strona złożyć winna? Co zawierać ma wstęp do protokołu?

§ 82. W tym razie okaże kopią wyroku sobie doręczoną; kopią rezolucyi Delegowanego, sobie doręczoną i oryginał pozwu na termin, przez siebie wystosowanego. Zachowanemi będą § 33 i 34 ze stosowną zmianą.

Zachowanie przepisów, obowiązujących względnie inkwizycyi dowodowej.

§ 83. Zresztą przy inkwizycyi odwodowej zachowane

być winny te same przepisy, jakie obowiązują względem inkwizycyi dowodowej.

Termin do ukończenia inkwizycyi.

§ 84. Inkwizycya dokonana będzie z obudwu stron w ciągu tygodnia, rachując od wysłuchania pierwszych świadków, pod nieważnością; chyba że wyrok nakazujący onę, wyznaczył dłuższy termin. (Art. 278 Kodexu Postępowania Sądowego).

Żądanie odroczenia inkwizycyi.

§ 85. Atoli w ciągu czasu wyznaczonego do wysłuchania świadków, wolno każdej stronie żądać odroczenia na dłuższy czas jak artykułem 278 Kodexu Postępowania Sądowego jest przepisane. Żądanie to zapisane być winno do protokołu Delegowanego (Art. 280 Kodexu Postępowania Sądowego), który jednak sam w tej mierze stanowić nie może, ale winien zdać o tem natychmiast sprawę Sądowi Konsystorskiemu; a w protokóle wyrazić, iż w Sądzie Konsystorskim na najpierwszej audyencyi (to jest w pierwszą Środę, o godzinie 5-ej) przyszłego miesiąca, a gdyby czas był za krótki, następnego miesiąca, zdana będzie w tej mierze relacya. Dozwolone tylko będzie jedno odroczenie. (Art. 280 Kodexu Postępowania Sądowego).

VI. KARNOŚĆ ŚWIADKÓW I STRON.

Skazanie świadka na wynagrodzenie dla stron.

§ 86. W § 26 niniejszej Instrukcyi jest już wyłączone, jak świadkowie do inkwizycyi ważnie zapozwani być winni.

Jeżeli pomimo tego świadek któren nie staje, a strona ztąd straty poniosła, Delegowany ma prawo skazać go na zapłacenie stronie inkwizycyą prowadzącej tytułem wynagrodzenia jej szkód i straconych korzyści najmniej 10 franków (czyli rs. 2 k. 40). (Art. 263 Kodexu Postępowania Sądowego).

Na karę pieniężną.

§ 87. Oprócz tego, władny jest Delegowany skarać świadka niestawającego na zapłacenie kary pieniężnej, nie

mogącej przechodzić 100 franków (rs. 24). (Art. 263 Kodexu Postępowania Sądowego).

Na koszta.

§ 88. Władny oraz Delegowany postanowić, iż świadkowie nie stawający zapozwani będą powtórnie ich własnym kosztem. (Art. 263 Kodexu Postępowania Sądowego).

Wykonalność tych decyzyj.

§ 89. Zalecenia Delegowanego, wspomniane §§ 86, 87 i 88, winny być zapisane w protokóle, i wykonalnemi są bez względu na opozycyą i appellacyą. (Art. 263 Kodexu Postępowania Sądowego).

Jeśli powtórnie świadek nie staje. Kara pieniężna pod aresztem osobistym.

§ 90. Gdyby świadkowie powtórnie zapozwani, jednakże się nie stawili, Delegowany mocen jest skazać ich, a to pod aresztem osobistym na karę pieniężną 100 franków (rs. 24). (Art. 264 Kodexu Postępowania Sądowego).

Rozkaz przyrowadzenia.

§ 91. Delegowany będzie nawet mógł wydać przeciw nim rozkaz przyrowadzania ich. (Art. 264 Kodexu Postępowania Sądowego).

Wzmianka w protokóle.

§ 92. Wszystkie te zalecenia i rozkazy zapisane być winny w protokóle.

Forma przyrowadzenia do skutku tych decyzyj.

§ 93. Forma przyrowadzenia ich do skutku, jest następująca:

1) *decyzji skazującej na wynagrodzenie.*

1) Jeżeli Delegowany skaże świadka na wynagrodzenie stronie szkód i straconych korzyści (§ 86 tej Instrukcyi); wyda stronie na żądanie Główny wyciąg (Grosse) tejże decyzji, to jest: kopią jej z protokołu, opatrzoną intytulacyą, klauzulą eksekucyjną, swym własnoręcznym podpisem i pieczęcią kościelną. Strona z nią uda się do komornika.

2) *decyzji skazującej na karę pieniężną.*

2) Jeśli Delegowany skaże świadka na karę pienię-

zną (§§ 87 i 90 tej Instrukcji), wyda natychmiast stronie na żądanie, kopią tej decyzji bez intytulacji; i bez klauzuli wykonawczej; wszelako z podpisem swym i pieczęcią kościelną. Stronie wolno dołączyć tę kopią do nowego pozwu po świadka.

W ciągu zaś miesiąca Delegowany złoży raport Konsystorzowi celem zawiadomienia Kontrolli Skarbowej przy Sądach tej Gubernii, w której świadek mieszka.

W raporcie swym wyrazi dokładnie datę swej rezolucji, jej treść, imię i nazwisko świadka, oraz miejsce i Ner jego zamieszkania. Kontrolla Skarbowa postara się o ściąganie kary.

3) decyzji skazującej na koszta.

3) Jeśli Delegowany skaże świadka na ponoszenie kosztów powtórnego jego zapoznania, strona winna koszta te forszusować. Za okazaniem powtórnego pozwu w oryginalu, Delegowany ustanowi koszta te w protokóle stosownie do Dekretu Najjaśniejszego Króla Saskiego z dnia 14 Października 1811 (Dzien. Praw X. Warsz. Tom III str. 407), a mianowicie licząc za napisanie pozwu k. 45, za kopia od arkusza kop. $7\frac{1}{2}$, za wręczenie k. $7\frac{1}{2}$, a tytułem milowego po kop. 1 i $\frac{1}{2}$ za każdą wiorstę, odległości od miasta Powiatowego do mieszkania świadka; i tyleż za każdą wiorstę na powrót. Prócz tego policzone być powinny stemple.

Tak decyzją skazującą świadka na ponoszenie kosztów powtórnego zapoznania jak ustanowienie tychże kosztów, Delegowany wyda stronie na żądanie w głównym wyciągu (Grosse), to jest: w kopii z protokółu, opatrzonej intytulacją, klauzulą wykonawczą, swym własnoręcznym podpisem i pieczęcią kościelną. Strona z nią uda się do Komornika.

4) Rozkazu przyprowadzenia.

4) Rozkaz przyprowadzenia świadka (Art. 264 Kodexu Postępowania Sądowego) wydany być powinien w formie odezwy do właściwej Władzy policyjnej, to jest: w Warszawie do Ober Policmajstra miasta; w innych miastach do Prezydentów i Burmistrzów, a na wsi, do Naczelnika Powiatu lub Wójtów Gmin.

Odezwa ta winna zawierać dokładnie imię, nazwisko, miejsce i Ner zamieszkania świadka; dzień, godzinę i miejsce, na które ma być dostawiony; wyrażać oraz powinna, iż ta-

kową Delegowany czyni na mocy artykułu 174 Prawa o małżeństwie z dnia 16 (28) Marca 1836 r. i artykułu 264 Kodexu Postępowania Sądowego, celem wykonania Wyroku Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego, z daty i przedmiotu wymienić się mającego.

Uwolnienie od kary i kosztów.

§ 94. Jeśli świadek udowodni, że niemógł się stawić na dzień naznaczony, Delegowany uwolni go, po nastąpieniu zeznaniu, od zapłaty kary pieniężnej i od kosztów powtórnego zapoznania. (Art. 265 Kodexu Postępowania Sądowego).

Wzmianka w protokóle.

§ 95. Uwolnienie to zapisane być winno w protokóle.

Doniesienie o uwolnieniu.

§ 96. Jeżeli Delegowany doniósł już był Konsystorzowi o karze; winien natychmiast po uwolnieniu, złożyć o tem raport Konsystorzowi.

Wydanie decyzji uwolniającej.

§ 97. Winien oraz na żądania świadka wydać mu główny wyciąg decyzji uwolniającej go bądź od kary, bądź od kosztów zapoznania; iżby się świadek miał czem zasłonić od wykonania.

Jeśli świadek jest w niesposobności stawienia się.

§ 98. Jeżeli świadek udowodni, że jest w niesposobności stawienia się na dzień naznaczony, Delegowany pozwoli mu przeciągu czasu dostatecznego, który jednakowoż nie będzie mógł być dłuższy, jak termin ustanowiony do inkwizycji; lub uda się na miejsce dla przyjęcia jego zeznania (Art. 266 Kodexu Postępowania Sądowego).

O udaniu się na miejsce była mowa w § 13.

Jeśli świadek jest zbyt oddalony.

§ 99. Jeżeli świadek jest oddalony, Delegowany odeszł stronę przed JW. Prezesa Dyrygującego Sądu Konsystorskiego, który wyznaczy członka tegoż Sądu lub innego Delegowanego, aby świadka wysłuchał. Nowy ten Delegowany przeszedł natychmiast oryginał protokółu do Sądu Konsystorskiego; zastrzega się temuż Delegowanemu

wolność dochodzenia drogą exekucyi kosztów przeciw stronie, na której żądanie świadek był wysłuchany. (Art. 266 Kodexu Postępowania Sądowego).

Jeśli strona przerywa świadkowi; lub sama mu pytanie zadaje, kara pieniężna i usunięcie od inkwizycyi.

§ 100. Jeżeli strona przerywa świadkowi zeznania jego, lub poważa się zadawać mu sama pytania, Delegowany ma prawo skazać ją na karę 10 franków (Rs. 2 kop. 40); a gdyby błąd ten powtórzyła, i na większą; a nawet na karę usunięcia od inkwizycyi. (Art. 276 Kodexu Postępowania Sądowego).

Wzmianka w protokóle.

§ 101. Decyzja ta zapisana być winna w protokóle.

Wykonalność tej decyzji.

§ 102. Zalecenia te Delegowanego wykonalnemi są bez względu na appellacyą lub opozycyą. (Art. 276 Kodexu Postępowania Sądowego).

Forma wykonania:

1) *Decyzji skazującej na karę pieniężną.*

§ 103. Forma wykonania ich jest następująca:

1) O wymierzonej karze Delegowany zda rapport w ciągu miesiąca Konsystorzowi, stosownie do tego, co wyżej w § 93 pod Nr. 2 postanowiono.

2) *Decyzji skazującej na usunięcie strony od inkwizycyi.*

2) O usunięcie strony od inkwizycyi, Delegowany w razie potrzeby wezwie przez odezwę władzę policyjną, powołując się wyraźnie na art. 174 prawa o małżeństwie z dnia 16 (28) Marca 1836 r., na art. 276 Kodexu Postępowania Sądowego oraz na wyrok Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburskiego z daty i przedmiotu wymienić się mającej.

VII. ZAKOŃCZENIE I ZACHOWANIE PROTOKÓŁU, ORAZ WYDAWANIE KOPII I WYCIĄGÓW Z NIEGO.

Liczba świadków, zakończenie.

§ 104. Liczba świadków nie jest ograniczoną. Skoro strona jedna i druga oświadcza, iż więcej świadków nie

mają, będzie o tém wzmianka w protokóle uczyniona, i nastąpi zakończenie protokółu.

I podpisanie protokółu.

§ 105. Protokół na końcu podpiszą strony, ich pełnomocnicy i adwokaci potem Delegowany, obadwaj Assessorowie i Pisarz. W przypadku wzbraniania się lub niemożności będzie o tem wzmianka uczyniona. (Art. 275 Kodexu Postępowania Sądowego).

Zachowanie onegoż.

§ 106. Protokół tym sposobem zakończony Delegowany zatrzyma w swoim zachowaniu między aktami kościelnymi.

Kto wydaje kopie tego protokółu?

§ 107. Na żądanie osób interesowanych, Delegowany obowiązany jest bez najmniejszej zwłoki wydawać z protokółu tego kopie przez siebie własnoręcznie za zgodność poświadczone i pieczęcią kościelną opatrzone.

Kto wydaje kopie protokółu, po złożeniu onegoż w Konsystorz, o tem jest mowa w § 110.

Ustanowienie należytości za wydanie:

1) *Kopii protokółu.*

§ 108. Dekret Najjaśniejszego Króla Saskiego z dnia 6 Marca 1811 (Dziennik Praw X. Warsz. Tom. III str. 240) ustanowił w następujący sposób należytości za wydanie tak kopii całego protokółu, jak wyjętych z niego decyzji Delegowanego, o których wyżej wzmianka była; to jest:

2) *Decyzji skazującej na wynagrodzenie.*

1) Decyzji przyznającej stronie wynagrodzenie od świadka (§ 86).

3) *Na karę pieniężną.*

2) Decyzji skazującej świadka na karę pieniężną (§ 87 i 90).

4) *Na koszt.*

3) Decyzji stanowiącej, iż ma być pozwany swoim kosztem (§ 88).

5) *Uwalniającej od kary i kosztów.*

4) Decyzji uwalniającej świadka od kary i kosztów (§ 94). Za poświadczenie protokołu lub decyzji, w Warszawie kop. 45 w innych miejscach, kop. 22¹/₂.

Oprócz tego, kopia od arkusza jednego kop. 15 rachując na każdej stronie po 25 wierszy, a w wierszu po 18 sylab.

Komu się należą?

§ 109. Należitości te pobiera nie Pisarz trzymający pióro przy inkwizycji, który od wyboru Delegowanego zależy, i za to ma sobie już wyznaczone wynagrodzenie (§ 10 niniejszej instrukcji); ale sam Delegowany; u którego oryginał protokołu przez cały rok winien pozostać.

Odsyłanie protokołów po roku Pisarza Sądu Konsystorskiego.

§ 110. Dla zachowania protokołów inkwizycyjnych, w wszystkich w jednym miejscu, stanowi się, aby Delegowani, każdego Nowego Roku nadsyłali na ręce Pisarza Sądu Konsystorskiego wszystkie protokoły spisane roku zaprzeszłego; np. na Nowy Rok 1862, wszystkie protokoły inkwizycyjne z roku 1860.

Kto potem wydaje kopije?

Z tych nadesłanych protokołów kopie i wyciągi od dnia ich nadesłania jedynie Pisarz Sądu Konsystorskiego władnym będzie wydawać.

Od ubogich żadna opłata.

§ 111. W zastosowaniu artykułu 8-go nadmienionego Dekretu Królewskiego z dnia 6 Marca 1811 r. stanowi się, iż od stron, które ubóstwo swe udowodniły, i od kosztów Sądowych uwolnione są, żadnej opłaty Delegowani żądać niemogą; jednak że, gdy strona przeciwna, na ponoszenie kosztów, skazaną zostanie, wolno będzie Delegowanym poszukiwać należitości powyżej przepisanych od strony przeciwnej.

Papier stemplowy, jakiej ceny?

§ 112. Papier stemplowy winien być użyty:

Do pierwszego arkusza i każdej kontynuacji oryginalnego protokołu inkwizycyjnego kop. 7¹/₂.

Do kopii protokołu inkwizycyjnego dla stron kop. 7¹/₂.

Do głównego wyciągu decyzji skazującej świadka na wynagrodzenie lub kosztu, kop. 7¹/₂.

Do kopii decyzji skazującej świadka na karę kop. 7¹/₂.

Do głównego wyciągu decyzji uwalniającej świadka od kary kop. 7¹/₂.

Do rezolucji wyznaczającej termin do inkwizycji i do ustanowienia wynagrodzenia świadkowi za stawianie niepotrzeba osobnego papieru stemplowego; bo pierwsza pisze się na podaniu strony, a drugie na grzbiecie kopii pozwu, świadkowi doręczonej.

VIII. OGÓLNE PRZEPISY DLA DELEGOWANYCH.

Wrazie uchybień, karność.

§ 113. Wszelkie uchybienia przeciw niniejszej instrukcji ulegną karze dyscyplinarnej.

Nowa inkwizycja kosztem Delegowanego.

§ 114. Wrazie, gdyby inkwizycja lub zeznanie świadka, ogłoszone było za nieważne z winy Delegowanego; inkwizycja będzie powtórnie, jego kosztem wyprowadzoną. (Art. 292 Kodexu Postępowania Sądowego).

Przypadki nieważności zagrożone.

§ 115. Dla przestrogi więc tak stron, jak Delegowanych, umieszczają się tu wszystkie przypadki, dotyczące się inkwizycji, które przez Kodex Postępowania Sądowego nieważnością są zagrożone, a przez organizacją Sądu Konsystorskiego nie są zmienione.

1) Jeśli protokół inkwizycyjny nie zawiera daty dnia i godziny (Art. 269 Kodexu Postępowania Sądowego).

2) Stawienia się lub niestawienia się stron i świadków. (Art. 269 Kodexu Postępowania Sądowego).

3) Produkcji pozwów (oryginalnego pozwu po stronie przeciwnej i po świadków, do stawienia się w dniu inkwizycji) (Art. 269 Kodexu Postępowania Sądowego).

4) Odłożenia na inny dzień i godzinę, jeżeli nakazane było. (Art. 269 Kodexu Postępowania Sądowego).

5) Jeżeli wyrok nakazujący inkwizycją był oczony, i inkwizycja ma być prowadzona w Warszawie lub nie dalej, jak w odległości czterech wiorst od Warszawy; a rozkaz Delegowanego wyznaczający termin do in-

kwizycy, wydany jest później, jak w dni 8 od wręczenia wyroku Adwokatowi strony jednej lub drugiej. (Art. 257 Kodexu Postępowania Sądowego).

6) Jeżeli wyrok jest zaoczny i inkwizycya ma być prowadzona w Warszawie lub niedalej, jak w odległości 14 wiorst od Warszawy, a rozkaz ten Delegowanego, wydany jest później, jak w dni 8 od dnia upłynienia terminów do opozycyi.

Według § 49 organizacji Sądu Konsystorskiego, termin do opozycyi przeciw wyrokowi zaocznemu jest ośmioldniowy od dnia doręczenia go stronie zaocznie osądzonej oraz jej obrońcy, jeśli był w wyroku ustanowiony.

7) Jeśli nie był zachowany dostateczny czas przy zapoznaniu świadków. (Art. 260 Kodexu Postępowania Sądowego).

8) Jeśli do zapozwu po świadka nie była dołączona w kopii część wyroku, tycząca się czynów, na które ma być słuchany, i kopia rezolucyi Delegowanego. (Art. 260 Kodexu Postępowania Sądowego).

9) Jeżeli protokół nie zawiera wzmianki, iż strona przeciwna dla znajdowania się na inkwizycyi, była zapozwana stosownie do art. 261 Kodexu Postępowania Sądowego, to jest: że pozew był wręczony jej Adwokatowi; a jeśli go w wyroku ustanowiono, — nie miała, jej samej lub w jej zamieszkiu; że pozew ten wręczony był przynajmniej na dni 3 przed dniem inkwizycyi z dodatkiem czasu, na odległość miejsca, dozwolonego; że pozew zawierał doniesienie o imionach, nazwiskach, stanie i mieszkaniu świadków. (Art. 275 i 261 Kodexu Postępowania Sądowego).

10) Jeżeli świadkowie nie byli słuchani oddzielnie. (Art. 262 Kodexu Postępowania Sądowego).

11) Jeśli świadek, nim był słuchany, niepowiedział swych imion, nazwiska, stanu, wieku, i mieszkania; dalej, czyli jest krewnym lub powinowatym jednej ze stron, czyli jest służącym lub domownikiem jednej z nich? (Art. 262 Kodexu Postępowania Sądowego).

12) Jeśli nieprzysiągł, że powie prawdę. (Art. 262 Kodexu Postępowania Sądowego).

13) Jeżeli protokół nie zawiera wzmianki o zarzutach, które czynione były przeciw świadkowi przed zeznaniem jego; oraz o tłumaczeniu się świadka. (Art. 275 i 270 Kodexu Postępowania Sądowego).

14) Jeżeli protokół nie zawiera wzmianki, że zeznanie świadka było mu przeczytane i że był zapytany, czyli

43
w niem trwa? (Art. 275 i 271 Kodexu Postępowania Sądowego).

15) Jeżeli protokół nie zawiera wzmianki o dodatkach i zmianach, które świadek w zeznaniu uczynił; oraz o tem, że mu takowe były przeczytane. (Art. 275 i 272 Kodexu Postępowania Sądowego).

16) Jeżeli protokół nie zawiera odpowiedzi świadka na pytania czynione mu przez Delegowanego końcem wyjaśnienia jego zeznania; oraz wzmianki o tem, że mu takowe zostały przeczytane; niemniej jeżeli odpowiedzi te nie zostały przez świadka podpisane lub wzmianka uczyniona, dla czego nie podpisał?

Nakoniec, jeżeli odpowiedzi te nie są podpisane przez Delegowanego i Pisarza. (Art. 275 i 273 Kodexu Postępowania Sądowego).

17) Jeżeli zeznanie świadka nie jest przez niego podpisane, ani wzmianka uczyniona, że nie chciał lub nie mógł podpisać. (Art. 275 i 273 oraz 274 Kodexu Postępowania Sądowego.)

18) Jeżeli zeznanie to nie jest również podpisane przez Delegowanego i Pisarza.

19) Jeżeli protokół nie zawiera wzmianki o zachowaniu formalności przepisanych artykułami 261, 262, 269, 270, 271, 272, 273 i 274 Kodexu Postępowania Sądowego. (Art. 275 Kodexu Postępowania Sądowego.)

20) Jeżeli protokół na końcu nie jest podpisany przez Delegowanego, przez Pisarza, oraz przez strony, jeżeli tego chcą albo mogą; a w przypadku wzbraniania się, jeśli o tem nie jest zrobiona wzmianka. (Art. 275 Kodexu Postępowania Sądowego.)

Zachowanie powagi. Unikanie wszelkich kollizyi religijnych.

§ 116. W ogólności staraniem być powinno Delegowanych, aby inkwizycya odbywała się z godnością odpowiedzią i powadze Władzy Duchowno-Sądowej, i ważności przedmiotu, od którego nieraz los całych rodzin jest zawisłym. Przedewszystkiem zaś przestrzegać winni wszelkiej kollizyi religijnej z osobami innych wyznań.

